Eduskunnan valtiovarainvaliokunta

Valtiovarainvaliokunta 9.9.2022

Asiantuntija: finanssineuvos Maija Strandberg (VNK, omistajaohjausosasto)

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on puoltanut kokouksessaan 30.8.2022, että Suomen valtio Fortumin merkittävänä osakkeenomistajana järjestää valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston johdolla enintään 2.350.000.000 euron markkinaehtoisen ja määräaikaisen siltarahoituksen Fortumille. Rahoituksella pyritään varmistamaan energiamarkkinoiden häiriöttömät toimintaedellytykset Suomessa, ja se järjestetään valtion kokonaan omistaman erityistehtäväyhtiö Solidium Oy:n kautta.

Fortum on valtio-omistajalle strateginen enemmistöomistus, jonka toiminnan turvaamiseen kohdistuu merkittäviä yhteiskunnallisia, huoltovarmuuteen liittyviä ja taloudellisia intressejä. Nykyisessä energiakriisissä valtio pyrkii varmistamaan, että yhtiö pystyy toteuttamaan tehtäväänsä eli tuottamaan sähköä Suomessa häiriöttömästi ja riittävästi kaikissa olosuhteissa. Samalla pyritään turvaamaan yhtiön pidemmän aikavälin toiminta- ja investointikyky suomalaisilla energiamarkkinoilla.

Ennätyksellisen nopeasti kohonnut sähköjohdannaisten hinta, sekä hinnan pysyminen korkealla tasolla, on johtanut ennennäkemättömän suuriksi kohonneisiin sähkön hintasuojausten vakuusvaatimuksiin. Solidium järjestää Fortumille yhtiön likviditeettipositiota turvaavan markkinaehtoisen ja määräaikaisen siltarahoituksen tämän varautuessa poikkeukselliseen hintakehitykseen, kunnes suojausten kohteena olevat sähköerät menevät toimitukseen ja vakuudet palautuvat.

Tämän poikkeuksellisen tilanteen vuoksi on Solidiumin ylimääräinen yhtiökokous osakkeenomistajan päätöksenä 6.9.2022 päättänyt myöntää Fortumille välittömästi nostettavissa olevan lainafasiliteetin, jonka keskeiset ehdot ovat seuraavat:

- lainan määrä enintään 2.350.000.000 euroa
- laina-aika enintään 12 kk
- lainalle maksettava marginaali 10 %/12 %, todellinen vuosikorko koko lainasummalle, koko laina-ajalle ilman osakekomponenttia 14,2 %
- järjestelyyn sisältyy osakekomponentti; lainaa nostettaessa Solidiumille suunnataan maksuton osakeanti, jossa Solidiumilla on oikeus merkitä Fortumin uusia osakkeita määrä, joka vastaa 1%:a Fortumin kaikista osakkeista osakeannin jälkeen. Osakeannin toteuttaminen edellyttää Fortumin yhtiökokouksen hyväksyntää.
- lainan ensimmäinen osa on nostettava 30.9.2022 mennessä.
- Fortumin hallituksen ja johdon palkitsemista rajoitetaan

Valtio-omistaja on tehnyt tämän ratkaisun nimenomaan omistajan roolissa, ja siten, että järjestely on kriittisessä tilanteessa nostettavissa heti. Tämä fasiliteetti on käytössä 30.9. asti, jonka jälkeen Fortumilla on myöhemmin mahdollisuus hakeutua myös kansalliseen ohjelmaan mukaan, mikäli tilanne eskaloituu futuurimarkkinoilla vielä tästä edelleen. Pääosiltaan näiden ratkaisujen ehdot eivät merkittävästi poikkea toisistaan.

Valtion edellytys kansallisen ohjelman osalta on, että energiayhtiöt kääntyvät ensisijaisesti markkinatoimijoiden, omistajiensa, ja vasta sitten valtion puoleen. Tässä ratkaisussa valtio toimii omistajana.

Järjestely koskee Fortumin liiketoimintojen vakuusvaatimuksia pohjoismaisilla markkinoilla. Lainan käyttötarkoitus on rajattu vakuusvaatimuksiin. Lainaa ei voi käyttää tytäryhtiö Uniperin vakuusvaatimusten kattamiseen.

Tämä järjestely on luonteeltaan ja ehdoiltaan tarkoitettu viimesijaiseksi ja likviditeettireservien vahvistamiseksi.

Solidium on lähtökohtaisesti omistaja, ei sijoittaja tai rahoittaja, mutta toimiohjeensa mukaisesti myös valtion työkalu. Fortum ei ole Solidiumin salkkuyhtiö, mutta toimiohjeessa todetaan myös, että jos valtiolla on perusteltu syy, esimerkiksi poikkeusolosuhteiden johdosta, kansallisesti merkittävien yhtiöiden pääomittamiseksi tai yritysvaltausten estämiseksi, osoittaa Solidiumille sijoituskohteita tai tehtäviä, joihin yhtiön hallitus ei näe perusteita, omistajaohjausministeri voi kutsua koolle yhtiökokouksen tekemään päätöksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjausten pohjalta.

Valtion tavoitteena oli vastata Fortumin tarpeisiin nopeasti ja joustavasti. Solidiumin hallitus siirsi toimiohjeen mukaisesti päätöksen epätavallisessa asiassa omistajalle. Toimeenpanovastuu on Solidiumissa. Solidium järjesti vakuudettoman luoton liikepankista tavanomaisin ehdoin.

Fortum on kääntynyt yhden omistajansa puoleen siltarahoituksen järjestämiseksi. Suunnatun annin kautta osa riskistä jakautuu omistuksen liudentumisen kautta kaikille osakkeenomistajille. Valtio katsoo, että omistuskomponentti on tärkeä elementti kokonaisjärjestelyssä, taloudellisen edun ohella.

Omistajaohjausosasto yhdessä neuvonantajiensa kanssa on huolellisesti arvioinut, että osakekomponentin käyttämiselle järjestelyssä on erityisen painavat syyt. Kun osakekomponentti on edellytys rahoitusjärjestelylle ja rahoitusjärjestely on ulkopuolisen arvioitsijan mukaan markkinaehtoinen, on valtio-omistaja katsonut perustelluksi, että osakekomponentille on Fortumin kokonaisedun kannalta ja sen kaikkien osakkeenomistajien etu huomioon ottaen erityisen painava taloudellinen syy.